

אכילת קדשים בענין

- תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ג עמוד ב 1
- רש"י מסכת פסחים דף ג עמוד ב 1
- תלמוד בבלי מסכת יומא דף לט עמוד א 1
- רש"י מסכת יומא דף לט עמוד א 1
- תוספות ישנים מסכת יומא דף לט עמוד א 1
- מנחת חינוך פרשת צו מצוה קלד 1
- מקדש דוד פרק יד סימן ו 2
- ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה פח 2
- ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה פט 2
- ביאור על ספר המצוות לרס"ג (הרב פערלא) עשין עשה קבב ככג 3
- ספר החינוך פרשת תצוה מצוה קב 3
- השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שכחת העשין מצוה א 3
- השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שורש יב 4
- מנין המצוות לרמב"ם 4
- שו"ת בית הלוי חלק א סימן ב 4
- תלמוד בבלי מסכת מנחות דף צט עמוד ב 5
- רש"י מסכת מנחות דף צט עמוד ב 5
- רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק א הלכה א 5
- תלמוד בבלי מסכת פסחים דף כד עמוד ב 5
- שו"ת בית הלוי חלק ג סימן נא 5
- תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף קט עמוד ב- קי עמוד א 6
- רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק י הלכה יא 6
- תוספות מסכת מנחות דף ק עמוד א 6
- תלמוד בבלי מסכת יומא דף סח עמוד ב 6
- שפת אמת מסכת יומא דף סח עמוד ב 6
- תלמוד בבלי מסכת פסחים דף עב עמוד ב- דף עג עמוד א 6
- תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נט עמוד א-ב 6
- תלמוד בבלי מסכת תמורה דף כג עמוד א 7

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ג עמוד ב

הנהו תלתא כהני, חד אמר להו: הגיעני כפול, וחד אמר: הגיעני כזית, וחד אמר: הגיעני כזנב הלטאה. בדקו אחריהו ומצאו בו שמץ פסול.

רש"י מסכת פסחים דף ג עמוד ב

הגיעני כפול - מלחם הפנים, לחלקי.

תלמוד בבלי מסכת יומא דף לט עמוד א

תנו רבנן: ארבעים שנה שמש שמועון הצדיק היה גורל עולה בימיו, מכאן ואילך - פעמים עולה בימין פעמים עולה בשמאל. והיה לשון של זהורית מלבין, מכאן ואילך פעמים מלבין פעמים אינו מלבין. והיה נר מערבי דולק, מכאן ואילך פעמים דולק פעמים כבה. והיה אש של מערכה מתגבר, ולא היו כהנים צריכין להביא עצים למערכה חוץ משני גזירי עצים, כדי לקיים מצות עצים. מכאן ואילך - פעמים מתגבר פעמים אין מתגבר, ולא היו כהנים נמנעין מלהביא עצים למערכה כל היום כולו. ונשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים, וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכלו ושבע, ויש אוכלו ומותיר. מכאן ואילך נשתלחה מאירה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים, וכל כהן מגיעו כפול, הצנועין מושכין את ידיהו והגרגרנין נוטלין ואוכלין. ומעשה באחד שנטל חלקו וחלק חברו, והיו קורין אותו בן

רש"י מסכת יומא דף לט עמוד א

וכל כהן מגיעו כפול - שאינו כזית, מאחר שראו שאינו משביע - הצנועין מושכין את ידיהו (ואם יותר לא היו מושכין ידיהם), ובימי שמועון את מי שמגיע כפול לא היו מושכין ידיהם.

תוספות ישנים מסכת יומא דף לט עמוד א

שמגיעו כפול הצנועין מושכין ידיהם. אומר רבי דדוקא מגיעו כפול אבל בכזית לא היו מושכין ידיהם כי דימו לקיים מצות אכילה אבל כאן לא היה מצות אכילה לגמרי כיון שאין שם אלא כפול ולא היו שביעין וא"ת היכא דמגיעין [כפול ושביעין] כדאמרינן בריש פסחים (דף ג ב) איך מיקיימא מצות אכילה י"ל דלא בעי כזית לגמרי אלא כזית עדיף וחשיבא אכילה ולכולם לא היו יכולין לחלק בשוה:

מנחת חינוך פרשת צו מצוה קלד

דין אכילת שירי מנחות

ועיין יומא ל"ט דכ"ז שהיה שמועון הצדיק קיים נשתלחה ברכה בעומר ובלחה"פ ובשהלי"ח וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותיר כו'. ואיני מבין כיון דחייב המ"ע לאכול כזית היאך הותיר ולא קיים המצוה ומצוה לאכול קדשים על השובע כמ"ש בר"מ כאן ולומר דה"י משביעו שלא היה יכול לאכול יותר מחמת השובע דה"י אכילה גסה היאך שייך לומר דהיה ברכת השי"ת בזה ובטלו ממ"ע שלא יאכל כל הכזית וצ"ע. ונראה דידוע דאין חולקין קרבן כנגד קרבן והיו חולקין המנחה או איזה קה"ק לכל ב"א ואם לא היה מגיע לכל כהן כזית א"כ נתבטל מ"ע זו ל"א דעכ"פ לכהן א' יתנו כזית ולאחרים פחות דעכ"פ יתקיים מ"ע של אכילה. ז"א כיון דהתורה זיכתה לכולם יחד ואין א' עדיף מחבירו א"כ ה"ל כאלו אין כאן מנחה דלא חל המצוה כלל ה"י אם מגיע לכ"א פחות מכזית והם כולם שוים בקדשים א"כ כיון דאין לו א"י במצוה זו והיאך נוכל ליתן לא' לקיים המצוה במה שאינו שלו דכולם שוים. והנה בש"ס מבואר הלשון וכל כהן שמגיעו כזית ה"י אוכל כו' נראה דלאו לכל כהן ה"י מגיע כזית דיש יותר או פחות. וכפירש"י שם ד"ה וכל ובימי שמועון הצדיק אף מי שמגיעו כפול לא היו

כמ"ש אבל ודאי מצוה גמורה הוא רק בכזית וגם סותרים דבריהם דלפ"ז דמצוה איכא אף בפחות א"כ היאך הצנועים מושכים ידיהם. ולפמ"ש הכל ניחא דפחות אינו מצוה כלל ע"כ היו מושכין ידיהם ולא קשה שלא נתקיים מ"א מה בכך כיון דלאחר חלק הצנועים שהיו מושכין את ידיהם לא היה מגיע גם כן לכ"א כזית ובע"כ א"י ליקח מזה וליתן לזה א"כ לא חל המצוה כלל כיון דליכא כזית כנ"פ וברור בס"ד. וגם מצות אכילת לחה"פ ושהל"ח והעומר נתקיים תמיד אף לאחר מיתת שה"צ דכה"ג נוטל מחצה מלחה"פ ער"מ פ"ה מתו"מ ומשהל"ח היה נוטל ג"כ חלה שלימה ער"מ שם ובעומר אם רצה נוטל חלק יפה ער"מ שהבאתי לעיל בהכה"מ ואם לא היה מגיע לכהנים שיעור לא נתחיבו כלל ואין עיכוב אם לא אכלו כנ"ב בעזה"י.

מקדש דוד פרק יד סימן ו

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה פח

והמצוה הפ"ח היא שצוה הכהנים לאכול שירי מנחות והוא אמרו יתע' (ר"פ צו) והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו מצות תאכל. ולשון ספרא תאכל מצוה כיוצא בו יבמה יבא עליה מצוה. רוצה לומר שאכילת שירי מנחות כמו בעילת היבמה שהיא מצות עשה (סי' ריו) לא ענין התר לבד. וכבר התבאר דיני מצוה זו במקומה במסכת מנחות. ולשון התורה שמצוה זו מיוחדת בזכרים והוא אמרו יתעלה (שם) כל זכר בבני אהרן יאכלנה :

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה פט

והמצוה הפ"ט היא שצוה הכהנים לאכול בשר קדשים, כלומר החטאת והאשם שהם קדשי קדשים (צו ו - ז), והוא אמרו יתעלה (תצוה כט) ואכלו אותם אשר כופר בהם. ולשון ספרא מנין שאכילת קדשים כפרה לישראל תלמוד לומר ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה לכפר עליהם לפני י"י [שמיני י' ז] הא כיצד הכהנים אוכלים וישראל מתכפרין. ומתנאי מצוה זו שזאת האכילה שהיא מצוה אמנם תהיה ליום ולילה עד חצות (איזהו מקומן נג א, נד ב) ואחר כך תיאסר אכילת החטאת ההיא או האשם אמנם תהיה אכילתם מצוה בזמן המוגבל. ומבואר הוא (צו שם) שמצוה זו מיוחדת בזכרי הכהנים ואין הנשים חייבות בה. כי קדשי הקדשים שבא בהם זה הכתוב לא תאכלנה אותם הנשים. אמנם שאר הקדשים כלומר קדשים קלים הנה הם יאכלו לשני ימים ולילה אחד, זולת תודה ואיל נזיר שהם ליום ולילה עד חצות ואף על פי שהם קדשים קלים, ותאכלנה הנשים גם כן אלו הקדשים הקלים (שם נה א, נו ב). ואכילתם גם כן היא נגררת אחר המצוה. וכן גם כן התרומה הנה אכילתה נגררת אחר המצוה. אבל אין אכילת קדשים קלים ותרומה כמו אכילת בשר חטאת ואשם. שאכילת הבשר הזה מן החטאת ומן האשם בה תשלם כפרת המתכפר כמו שבארנו ובו בא לשון הציווי באכילה, מה שלא בא לא בקדשים קלים ולא בתרומה, ולפיכך היא נגררת במצוה והאוכל אותה עושה מצוה. ולשון ספרא עבודת מתנה אתן את כהונתכם לעשות אכילת קדשים בגבולין כעבודת מקדש במקדש מה עבודת מקדש במקדש מקדש ידיו ואחר כך עובד אף אכילת קדשים בגבולין מקדש

מושכין ידיהם עכ"ל דבימי שמעון הצדיק יש שהי' מגיע להם כזית ויש שהי' מגיע להם רק כפול. ואיני מבין זה הא צריך לחלוק לשוה דכולם זוכים בשוה ער"מ כאן והוא מבואר בתורה ואיך נתנו לא' בפחות ולא' יותר ולומר דלא הי' אפשר לצמצם. אך באמת פול הוא קטן מאד נגד כזית ובודאי ידעו כמה כהנים הם וחלק הממונה לחתיכות ואפי' אי לא צמצם עכ"פ לא הרבה א' מחבירו רק קצת אבל לא כפול וכזית דגדול הרבה כזית מפול ול"ש א"א לצמצם ע"כ אפ"ל דבכונה היו נותנים לא' עכ"פ כזית כדי לקיים מצות אכילה כמשי"ל. אך א"י דהיאך נוכל ליתן לאחד חלק חבירו ל"מ דאינו שלו דממון בו כלל ואפילו בהסכמת חבירו ל"מ דאינו שלו דממון גבוה ע' קדושין כ"ג. ובפרט דהמצוה יכולה להתקיים בכה"ג דהוא נוטל חלק בראש כמו שירצה ער"מ פ"ה מהכה"מ. ולולא ד' רש"י ז"ל הייתי מגיה בש"ס וכצ"ל וכל כהן הי' מגיעו כזית היינו דהברכ' נשתלחה והי' מגיע לכל כהן כזית ועוד אכל ושבוע כו' אבל רש"י לא פירש כן וצ"ע. עוד מבואר שם מכאן ואילך היינו אחר מיתת שה"צ נשתלחה מארה בעומר כו' כל כהן מגיעו כפול הצנועין מושכין את ידיהם והגררנים כו' נראה מלשון הש"ס דלא הי' מגיע לשום כהן כזית רק כפול ולא נתקיים כלל מצות אכיל' כיון שלא הי' שיעור א"צ לקיים כמ"ש. והנה מה שהיו הצנועים מושכים ידיהם כיון דלא הי' מקיימין המצוה דפחות מכזית אינו מצוה א"כ לא הי' נוטלים כלל אבל אם הי' מגיע כזית ודאי לא הי' מושכין ידיהם לקיים מצוה ולפ"ז מוכח דגבי מ"ע אין מצוה בפחות משיעור דאל"כ לא הי' מושכין ידיהם אף בלפחות מכשיעור. וע"כ דעל ח"ש ליכא מצוה כלל רק המצוה שלא לבא לידי נותר וזה אפשר להתקיים ע"י אחרים דהאחרים אכלו אבל אם הי' מצוה באכילה מצ"ע ודאי לא הי' מושכים ידיהם כנ"ב. ולכאורה היאך משכו ידיהם כיון שזכו ואין יכולים ליתן ולמכור חלקם לאחרים דהיא מ"ג כמשי"ל נראה דהתורה זיכתה למי שרוצה אבל מי שאינו רוצה לזה לא זיכתה התורה כלל וזהו רק הרוצים ונתרבו חלקם. ולפ"ז אפשר לעיל ג"כ ניחא דיש כהנים שלא רצו כל חלקם רק מעט א"כ נשאר לקצתם כזית שהנשארים שרצו זכו בחלקם ומיירי שאם הי' כולם רוצים לא הי' נשאר לכ"א כזית ולא הי' מקיימים מצות אכילה ע"כ הרבה לא רצו כלל רק מעט קצת כדי שגיגע לקצת כזית שיקוים מצות אכילה ג"כ אבל באם מגיע לכ"א כזית בודאי אין ראוי למחול שלא לקיים מ"ע אם הוא אוכל כזית מקיים המצו'. וז"פ דמי שרוצה א"י ליטול חלקו וליתן לאחר אפי' כ"ש כיון שהוא רוצה יש לו חלק ואפי' כ"ש אסור ליטול אצלו בע"כ וליתן לאחר וז"פ כמשי"ל. שו"ר בת"י שם כי על הא דמגיעו כפול כו' אבל אם הי' מגיעו כזית לא הי' מושכין ידיהם מלקיים מצות אכילה אבל כאן ל"ה מצות אכילה לגמרי כיון שהי' רק כפול כמ"ש וגם נראה דמצוה איכא בח"ש שכתבו דל"ה מ"א לגמרי כו' ואינו מוכרח דאין סברא ג"כ אם הי' קצת מצוה שיהי' מושכין את ידיהם ע"כ נראה דל"ה מצוה כלל בח"ש כמ"ש ע"כ וא"ת היכי דהי' מגיע לכ"א כפול איך מקיימין מצות אכילה וי"ל דלא בעינן כזית לגמרי אלא כזית עדיף כו' וזה ודאי צ"ע כיון דהיא מ"ע ואכילה כתיב בודאי צריך כזית כמו בכה"ת ובפחות או קצת מצוה איכא מחמת ח"ש או לא

אותם אשר כופר בהם, ואמרו זכרונם לברכה [פסחים דף נ"ט ע"ב] כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים. וענין מעשה החטאת והאשם איך היו עושין אותן ומקום וזמן אכילתם, בסדר שלו נכתבנו בעזרת השם. וכלל הדבר שכל בשר קרבן החטאת והאשם היה נאכל לזכרי כהונה בעזרה חוץ מן האימורין שבהן ואין לבעלים בהן כלום, ושם יתפרש גם כן מה הן האימורין. ובכלל מצות עשה זה גם כן שיאכלו חלקם המגיע אליהם מכל הקרבנות שנקראין קדשים קלים, וכן אכילת התרומה בכלל המצוה. ואולם אין אכילת קדשים קלים ותרומה כמו אכילת בשר חטאת ואשם, שבאכילת חטאת ואשם תושלם כפרת המתכפר, כמו שאמרו זכרונם לברכה, כהנים אוכלין ובעלים מתכפרין, ואכילת קדשים קלים ותרומה לא יוסיף ולא יגרע במצות המקריב והנותן.

משרשי המצוה, היסוד הקבוע אצלנו כי כל פעולות הקרבנות להכשיר מחשבותינו וכונותינו לטוב, ולהשפיל נפש המתאוה אשר בנו, ולהגדיל ולחזק נפש השכל אל המצוות, ועל כן נצטוינו להתנהג בכל עניני הבית והקרבנות דרך מעלה וגדולה וכבוד, למען תנוח בלבבנו יראה וענוה ושפלות הרוח בהיותנו שם, גם בזכרנו אותו ממקומנו. ובאמת כי מן הנהגת הכבוד אל הקרבן שהכפרה תלויה בו, להיותו נאכל אל המשרתים בעצמם ולא שיתנוהו לעבדיהם ולכלבם או ימכרוהו לכל קונה, וכן מן הכבוד הוא שיאכל במקום קדוש, וכן שלא יהו אכילתו הרבה כדי שלא יסריח ויהיה הנפש קצה בו, הלא כל זה מראה בענין גדולה וחשיבות.

דיני המצוה, במקומן נאריך בהן קצת כמנהגנו.

ונוהגת מצוה זו בזמן הבית, בזכרי כהונה.

ועובר עליה ולא אכל חלקו המגיעו מהן בזמן המוגבל לו, ביטל עשה ונענש עוד מצד כפרת הבעלים שתלויה בו, כמו שאמרנו.

והרמב"ן זכרונם לברכה לא ימנה מצוה זו, כי אמר שזה חלק מחלקי מצות הקרבנות הוא, שצוה השם יתברך בהם מי יאכלם ולמי יהיו, והאמת שהכפרה תלויה בזה

השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שכחת העשין מצוה א

מצוה ראשונה שנצטוינו לאכול מעשר שני ובכורות בירושלם לפני האל יתעלה והוא אמרו (פ' ראה יד) ואכלת לפני י"י אלהיך מעשר דגןך תירושך ויצהרך. וזו מצוה מן המצוות היא גדולה מאד שנתן בה טעם (שם) למען תלמד ליראה. ואמרו (ספרי) מגיד שמעשר שני מביא את האדם לידי תלמוד תורה. וצוה בה עוד (שם) ושמחת אתה וביתך. ואני תמה על הרב בזו. ואם אולי היה דעתו שאינן אלא למנוע אכילתן חוץ לירושלם והוא הלאו שמנאו הרב במצות קמ"א שלא לאכול מעשר שני חוץ לירושלם, והלא הוא ז"ל המונה לאוין מכלל עשה בחשבון מצות עשה (ערמב"ן שרש ו). ועוד שזו באמת מצוה קבועה. ובגמר פסחים (נט א) אמרו ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר אף מחוסר כיפורים בשאר ימות השנה שטובל ואוכל בקדשים לערב, יאמר שמקריב לאחר תמיד שלבין הערבים כדי שיאכל בקדשים, והקשו

ידיו ואחר כך אוכל. וכבר התבאר משפטי מצוה זו במקומות מזבחים:

ביאור על ספר המצוות לרס"ג (הרב פערלא) עשין עשה קבב קבג

ומכלת קדשים. ומחלקות מנחות תדרך. הנה הרמב"ם ז"ל מנה ג"כ בזה שתי עשין. (במצוה פ"ח) מנה עשה לאכול שירי מנחות. מדכתיב והנותרת יאכלו אהרן ובניו מצות תאכל. והביא ראייה דזו היא מ"ע ממה שאמרו בספרא תאכל מצוה כיו"ב יבמה יבא עליה מצוה. דרצו לומר שאכילת שירי מנחות כמו בעילת היבמה שהיא מצות עשה. לא ענין היתר לבד. ובמצוה (פ"ט) מנה עשה שיאכלו הכהנים בשר קדשי קדשים כחטאת ואשם. מדכתיב ואכלו אותם אשר כפר בהם. שדרשו מזה בספרא שכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין. ובכלל זה ג"כ אכילת קדשים קלים לבעלים עיין שם בדבריו. והבה"ג מנה במנין העשין עשה לאכול קדשים ומע"ש בירושלים. והרמב"ן ז"ל בעשין הנוספות לדעתו (מצוה ראשונה) הבין בכוונת הבה"ג שהוא מונה בזה שתי מצות עשה. האחת לאכול קדשים. והשנית לאכול מע"ש בירושלים. ולא נתבררה כונתו אם רצה לומר לאכול קדשים בירושלים. דהיינו קדשים קלים לבעלים. וכן הבין הרשב"ץ ז"ל בזה"ר (עשין סי' ל"ה). והביא שם מה שפירש"י בברכות פרק שלשה שאכלו (מ"ח ע"ב) בד"ה כי הוא יברך הזבח וכו'. שפירש"י יברך הזבח ברוך אקב"ו לאכול הזבח. והיכן צונו והבשר תאכל (דברים י"ב) עיין שם. וכן מבואר בפסחים (נ"ט ע"א) דאכילת קדשים קלים לבעלים היא מצות עשה עיין שם. וכן מנה הרשב"ץ (עשין סי' ג) אכילת ק"ל לבעלים מ"ע בפ"ע עיין שם. ולפ"ז לא מנה הבה"ג שתי העשין דאכילת שירי מנחות. ודאכילת בשר קדשי קדשים לכהנים. וכן כל הנמשכים אחר הבה"ג לא מנו שתי עשין אלו. ובאזהרות הרשב"ג ז"ל מנה אכילת קדשים קלים בירושלים ואכילת מע"ש כהבה"ג. אבל הר"א הזקן. וכן הר"י אלברגלוני ז"ל באזהרותיהם. וכן באזהרות אתה הנחלת לא מנו שום מצוה כלל באכילת קדשים עיין שם. וגם אפשר לומר בכוונת הבה"ג במ"ע דאכילת קדשים שמנה לכל הקדשים קדשי קדשים וק"ל ומנחות. וס"ל שכולם אינם נמנין אלא במצוה אחת. וכן כתב הרא"ם ז"ל ביראים (סי' שצ"ה) דאכילת קדשי קדשים וקדשים קלים נמנין מצוה אחת מדכתיב (בפרשת ראה) רק קדשיך אשר יהיו לך וגו' והבשר תאכל. ובספרי מוקמינן האי קרא בקדשים קלים ובחטאת ובאשם וכל קרבנות קדשים הבאין בנדר ונדבה עיין שם בדבריו. אלא שראיתי להרא"ם ז"ל שם (בסי' שס"ז) שמנה ג"כ מ"ע דאכילת שירי מנחות מקרא דוהנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו עיין שם. וזהו כדברי הרמב"ם והנמשכים אחריו. ואפשר שכן הי' לפניו הנוסחא בה"ג שלפניו. שהרי הוא ז"ל מהנמשכים אחר הבה"ג ומפרש דבריו:

ספר החינוך פרשת תצוה מצוה קב
מצות אכילת בשר חטאת ואשם

(א) שנצטוו הכהנים לאכול בשר קצת מן הקרבנות כגון החטאת והאשם, שנאמר עליהם [שמות כ"ט, ל"ג] ואכלו

ביומא שם שכתב וז"ל ואומר רבי דדוקא מגיעו כפול היו מושכין ידיהם אבל בכזית לא היו מושכין ידיהם כי דימו לקיים מצות אכילה ושוב הקשו דבהגיעו כפול היאך הי' מקיימין מצות אכילה וי"ל דלא בעי כזית לגמרי אלא כזית עדיף וחשיבא עכ"ד הרי להדי' דע"פ דין לא בעינן כזית כלל וכמו שכתבנו. ובוה ניחא אצלי הא דבזבחים דף צ"ז איתא יקדש להיות כמוה שאם פסולה היא תפסל ופריך דניתי עשה דאכילת קדשים של הכשרה ותדחה ל"ת של אכילת הפסולה ומדייק מזה דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש ומאי פריך דהרי תיכף כשאכל כזית מן הכשרה והפסולה ביחד הא עובר על האיסור של הלא תעשה דבקדשים הא קיי"ל דהיתר מצטרף לאיסור כמבואר בחולין דף צ"ח והעשה לא יקיים רק עד שיאכל כזית מן הכשרה לבדה וא"כ הא לא הוי בעידנא דמעקר לאו מקיים לעשה אבל השתא דנתבאר דלא בעינן באכילת קדשים כזית ניחא.

רק זה יש לישב בלא זה די"ל דהכי פריך דמתחילה יאכל מההיתר לחודא כפי השיעור של האיסור שיש בכזית מן התערובת ואח"כ כשיאכל כזית מן התערובת יהי נשלם גם הכזית מן הכשרה והוי שפיר בעידנא. אבל הרי עכ"פ בתוסי' ישנים דיומא הא מבואר להדי' דלא בעינן כזית וא"כ קשה טובא מאי פריך לר"ל הא קאכל הכהן מליקה דר"ל הא ס"ל חצי שיעור מותר מן התורה. ולכאורה נוכל לתרץ דעיין ביבמות דף מ' דאמרינן מצות תאכל במקום קדוש מצוה שבתחילה הי' בכלל היתר רצה אוכלה רצה אינו אוכלה נאסרה חזרה והותרה יכול תחזור להתירה הראשון רצה אוכלה רצה אינו אוכלה ת"ל מצות תאכל מצוה ופריך רצה אינו אוכלה והכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם אלא רצה הוא אוכלה רצה כהן אחר אוכלה ת"ל מצות תאכל וכתבו שם התוסי' בד"ה רצה בתירוץ השני דכהן המקריבה דוקא צריך לאכול קצת ממנה ולא סגי במה שיאכלו כהנים אחרים יעו"ש הרי דעל כהן המקריב איכא מצוה דהוא מחויב לאכול ממנה וא"כ הא שוב לגבי האי כהן המקריבה הוי כמצות אכילת פסח ומצה כיון דהוי אקרפתא דגברא ואיהו מחויב לאכול ממנה ושוב בעינן כזית דלא שייך סברתינו הנ"ל והא דכתבו התוסי' ישנים דלא בעינן כזית בע"כ לא קאי רק על שארי הכהנים לבד המקריבה דעליהם ליכא חיוב אכילה ובניזיר פריך לר"ל דעל"פ הכהן המקריבה הא יאכל נבלה ואדרבה מדוקדק היטב הלשון של הגמרי' דבניזיר דקאמר אלא לר"ל דקאמר לחנכו הא קאכיל כהן מליקה ולא אמר כהנים דקאי רק על כהן המקריבו. ואף על גב דלא מצינו הך סברא דהמקריב מוכרח לאכול ממנה רק גבי מנחה ולא בשארי הקרבנות דקרא דמצות תאכל הא לא כתיב רק במנחה מ"מ הא לא קשה כלל דהרי כל הקרבנות למדין זה מזה בהיקשא דזאת התורה בכל הדברים וכדאיתא במס' זבחים דף צ"ח ובמנחות דף פ"ב וע"ש וא"כ הא ניחא סוגי' דניזיר. אמנם זה אינו מספיק חזק דהא לא כתיב מצות תאכל והוי קאי המנחה על המקריב רק כתיב מצות תאכל וא"כ קאי על המנחה שתהי' נאכלת ומש"ה אף על גב דהמקריב צריך לאכול ממנה מ"מ אין לנו לחייבו לאכול ממנה דוקא כזית כיון דהכתוב קאי על המנחה שתהי' נאכלת ועוד דלפום רהיטא לא מצאתי דין זה כלל ברמב"ם שיהי' מצוה על

עליו מכדי האי עשה והאי עשה מאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה. נתבאר כי אכילת הקדשים לבעלים ולראוי לאוכלן עשה. וכמו שהוא עשה לכהנים בחטאות ובאשמות [מ"ע פט] כך הוא לבעלים בחלק הראוי להם. וכבר זכרה בעל ההלכות [אות ככו - ז] אמר לאכול קדשים ומעשר שני בירושלם. והנראה שהן נמנות שתיים:

השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שורש יב

והכלל בכל חלקי הכהנים מן הקרבנות שהן מתנות שנתן השם יתברך לאהרן ולבניו שיהיו זוכין בהן משלחן הגבוה שני הנה נתתי לך וגוי'. והנה הם חלק מחלקי מלאכת הקרבנות שצוה בהם מי יאכלם ולמי יהיו וכפרתם תלויה בזה כמו שאמרו (פס' נט ב) כמה דכהנים לא אכלי בשר לא הויא כפרה לבעלים דכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם וגוי'. והנה הם קרבן ממש. ויעלו בידנו במנין הפרשת החלה והתרומה והמעשרות הראשון ושלחעני ונתיתן הם מצות משלימות לנו החשבון:

מנין המצוות לרמב"ם

כז להסדיר לחם ולבונה לפני י"י בכל שבת שני ונתת על השלחן לחם פנים. / **השגות הראב"ד** / להסדיר לחם ולבונה לפני י"י בכל שבת שני ונתת על השלחן לחם. א"א ולמה לא חשב הקטרת הבזיכין דכתיב (פ' אמור) אשה לי"י ואכילת לחם דכתיב (שם) ואכלוהו במקום קדוש. +

שו"ת בית הלוי חלק א סימן ב

[שוב מצאתי בספר דורש לציון דרוש א' שחקר במצות אכילת קדשים אי בעי כזית והביא להך דהגיעני כפול ודחק א"ע לדחוקה ולדידי נראה ברור דלא בעי כזית והחילוק שיש בין מצות אכילת קדשים למצות אכילת פסח דבעי דוקא כזית נראה פשוט דבפסח ומצה הוי החיוב על האדם דהוא מחויב לאכול פסח ומש"ה אם אכל פחות מכזית לא שמי' אכילה והוי כלא אכל פסח אבל מצות אכילת קדשים הא לא הוי המצוה כלל על אדם מיוחד דהא לא הוי חיובא אקרפתא דגברא רק המצוה דבשר קדשים יהיו נאכלין ומי שיש לו בשר קודש הרשות בידו ליתנו לאחר לאכול וג"כ מקויים מצוה זו וא"כ הרי גם באכל כל אחד פחות מכזית מ"מ הא הקדשים נתאכלו. ובחילוק זה מיושב לנו דברי הרמב"ם במנין המצות דבקרבת פסח מנה שחיתתו ואכילתו לשתי מצות ובחטאת מנה הכל במצוה אחת והקשה במעייני החכמה דמה בין זה לזה ובדברינו יובן היטב דבכל הקרבנות לא הוי המצוה רק שיהי' הקרבן נאכל ולא על האדם ומש"ה הוי אכילתו פרט אחד ממצות שבאותו קרבן וכמו הקטרת אימורין דאינו נחשב למצוה אחרת בפני עצמו אבל בפסח הוי החיוב על האדם ולא שייך כלל לעשיית הקרבן ומש"ה הוי ב' מצות ומש"ה בכל הקרבנות לא בעינן כזית והראי' מהא דהגיעני כפול הוי ראי' נכונה. וכן ביומא דף ל"ט אמרינן דבימי שמעון הצדיק הי' ברכה בלחם הפנים וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכלו ושבע יש אוכלו ומותר מכאן ואילך נשתלחה מאירה וכל כהן מגיעו כפול הצנועין מושכין ידיהן והגרגרנים נוטלין ואוכלין הרי דלא היו מגיעו רק כפול וגם בימי שמעון הצדיק קאמר דכשמגיעו כזית יש אוכלו ומותר ונמצא הא אכל פחות מכזית ועיי' בתוסי' ישנים

רש"י מסכת מנחות דף צט עמוד ב

השעיר - של מוסף שהוא חטאת והוא שעיר הנעשה בחוץ ונאכל לכהנים נאכל לערב בלילי שבתות אף על פי שאין יכולין לבשלו בשבת.

הבבליים - כהנים אוכלין אותו חי כשחל יום הכפורים בערב שבת.

רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק א הלכה א

ביום הצום מקריבין תמיד בשחר ותמיד בין הערבים כסדר כל יום ויום, ומקריבין מוסף היום פר ואיל ושבועה כבשים כלם עולות, ושעיר חטאת נעשה בחוץ והוא נאכל לערב, ועוד מקריבין יתר על מוסף זה, פר בן בקר לחטאת והוא נשרף, ואיל לעולה, ושניהם משל כהן גדול, ואיל הבא משל צבור האמור בפרשת אחרי מות, והוא האיל האמור בחומש הפקודים בכלל המוסף, והוא הנקרא איל העם, ועוד מביאין משל צבור שני שעירי עזים, אחד קרב חטאת והוא נשרף, והשני שעיר המשתלח, נמצאו כל הבהמות הקרבים ביום זה חמש עשרה: שני תמידין, ופר, ושני אילים ושבועה כבשים כולם עולות, ושני שעירים חטאת אחד נעשה בחוץ ונאכל לערב והשני נעשה בפנים ונשרף, ופר כהן גדול לחטאת והוא נשרף.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף כד עמוד ב

אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך אכילתן. למעוטי מאי? - אמר רב שימי בר אשי: למעוטי שאם אכל חלב חי, שפטור

שו"ת בית הלוי חלק ג סימן נא

ג

מס' נזיר דף כ"ב אר"י משל לשנים שצלו פסחיהם זה שאכלו לשם מצוה צדיקים ילכו בס' וזה שאכלו לשם אכילה גסה ופושעים יכשלו בס' א"ל ר"ל רשע קרית ליה נהי דלא עשה מצוה מן המובחר מצוה מיהא קעביד, כבר מפורסם הקושי דמשמע הכא דר"ל ס"ל מצות אין צריכות כוונה ובפסחים דף קי"ד קאמר ר"ל זאת אומרת מצות צריכות כוונה ועיי' בטורי אבן ברי"ה דף כ"ח מה שכתב בזה, והנראה לומר דר"ל ס"ל דמצוה שהיא חובה על גוף האדם שמוטל עליו החיוב לעשותה וכמו בהך דפסחים דהאדם מחויב לאכול מרור בזה אינו יוצא ידי חובתו אלא א"כ מכוין לקיים המצוה המוטלת עליו, אבל באכילת קדשים דמצוינו גבי לחם הפנים דאמר הגיעני כפול וכבר חקרו בזה רבותינו דמוכח מזה דאכילת קדשים א"צ כזית וכתבתי הסברא בזה בבית הלוי חלק א' סי' ב' דבשלמא אכילת פסח ומצה דהחיוב על האדם שהוא יאכל צריך כזית אבל מצות אכילת קדשים דאינה חיוב על שום אדם שהוא יאכלנו רק המצוה שיהיה הקרבן נאכל משו"ה גם כשמחלקו להרבה אנשים הרי מ"מ נתאכל הקרבן לא בעינן כזית ובמצוה כזו ס"ל לר"ל דאין צריך כוונה ואפשר דבזה כו"ע מודים דא"צ כוונה. ובזה מיושב הא דביבמות דף ל"ט איתא מצות תאכל

המקריב קרבן שיאכל ממנה דוקא הוא ולא יהי יכול ליתנה במתנה לכהן אחר וצ"ע למה. והנראה בטעמו ז"ל דס"ל דלהלכה קיי"ל דליכא מצוה כלל על המקריב שיאכל ממנה מהא דאמרין בכמה דוכתא דכהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל ואי נאמר דהמקריב מחויב לאכול ממנה א"כ ממילא יהיה אסור לו להקריב אונן דהא לא יהיה יכול לאכול ממנה ויעבור על מצוה זו אלא ודאי דאין עליו חיוב כלל לאכול דהרי הא דכהן גדול מקריב אונן קאי גם על קדשים הנאכלין וכמו דמוכח להדיא בב"ק דף ק"י וע"ש. וגם במס' מנחות דף פ"ב ובזבחים דף צ"ח משמע ג"כ כן דמביא שם ההיקש דכל הקרבנות זה לזה מקרא דזאת התורה לעולה כו' וקאמר שם מנחה מה מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה אף כל אינן נאכלין אלא לזכרי כהונה וכתבו שם התוס' בד"ה מה מנחה דדבר אחר לא הוי ליה מה ללמוד ממנחה ואמאי לא חשיב נמי מה מנחה מחויב המקריב לאכול ממנה דהא במנחה כתיב מצות תאכל ומוכח דהני סוגיות לא ס"ל הך סברא ומש"ה לא הביאו הרמב"ם. ונהדר לדין דמאי פריך הגמרא על ר"ל נימא דהיו שוהין באכילתה יותר מכדי אכילת פרס או היו מחלקין אותה להרבה כהנים וליכא איסור נבלה מדאורייתא. והנראה לתרץ קושיא זו דהגמ' פריך לריש לקיש כיון דהמשנה נקטה שתמא האיש מדיר את בנו בנזיר בודאי משמע דהווי דינו ככל דין של נזיר גדול דאם נאמר דיש חילוק באיזה פרט אחד מדין נזיר גדול ה"ל להמשנה לפרש זה דכאן צריך לאכול הקרבן פחות פחות מכזית ומש"ה פריך שפיר והא קאכיל הכהן מליקה. ומוכרח לתרץ דס"ל לר"ל דאין שחיטה לעוף מן התורה. ואין להקשות על זה דא"כ מאי מתרץ דאין שחיטה לעוף מה"ת והרי התוס' בנזיר הקשו דאכתי מיד כשחותך שדרה ומפרקת קודם שיגיע לסימנים הא נעשית טרפה ותירצו דיחזיר סימנים אחורי העורף וא"כ הא אכתי הוי משונה בזה מכל דין נזיר גדול דכאן מוכרח להחזיר סימנים דוקא ובכל מליקה א"צ להחזיר. זה אינו קושיא דהא י"ל דס"ל לר"ל כמ"ד בחולין דף י"ט מחזיר דוקא וע"ש בחולין בתוס' ד"ה מסתברא דהך מ"ד לא איתותיב כלל וע"ש וכן ס"ל לר"ל וא"כ בכל המליקות היה צריך להחזיר הסימנים דוקא. או נאמר כמ"ש המהר"ם לובלין בחולין דף כ"ח דלהך מ"ד דס"ל אין שחיטה לעוף מן התורה הוי כולה חדא נחירה וגם כשחותך מקודם השדרה ומפרקת ליכא איסורא של טרפה כלל וע"ש וא"כ אינו חלוק מדין נזיר גדול כלל. וא"כ הא מיושב שפיר קושית המהרש"א בחולין דשפיר כתבו התוספות בתירוצם השני דלרבי לא היה נאכל הקרבן והא דפריך הגמ' על ר"ל הוי רק מדסתמה המשנה מוכרח דהיה נאכל ככל נזיר גדול אבל על רבי דלא איירי רק בפרט אחד בהך דינא דעד מתי מדירו בנזיר שפיר נוכל לומר דס"ל דלא היה נאכל והמשנה הוי דלא כרבי וא"כ הא שפיר קאמר הגמרא ואבע"א דכ"ע כדי לחנכו דגם רבי מצי ס"ל כן:

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף צט עמוד ב

חל להיות בערב שבת - שעיר של יום הכפורים נאכל לערב, והבבליים אוכלין אותו כשהוא חי, מפני שדעתן יפה.

תוספות מסכת מנחות דף ק עמוד א

ששונאין את הבבליים - כדאשכחנא בפ"ק דיומא (דף ט): דאמר אייל ר"ש בן לקיש לרבי אלעזר אלהא דישראל סנינא לכו לפי שלא עלו בימי עזרא ומה שמזכירין אותם לגנאי על שאוכלין את השעירים חיים אף על גב דמצוה קעבדי שלא יבואו לידי נותר לפי שהרגילו עצמם כמו כן לאוכלם חיים אף בכל השנים דמיחזי כרעבתנותא.

תלמוד בבלי מסכת יומא דף סח עמוד ב

משנה. בא לו כהן גדול לקרות, אם רצה לקרות בבגדי בוץ - קורא, ואם לאו - קורא באצטלית לבן משלו. חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת, וראש הכנסת נוטל לסגן, והסגן נותנו לכהן גדול, וכהן גדול עומד ומקבל וקורא אחרי מות ואך בעשור, וגולל ספר תורה ומניחו בחיקו, ואומר: יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן, ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה. ומברך עליה שמונה ברכות: על התורה, ועל העבודה, ועל ההודאה, ועל מחילת העון, ועל המקדש בפני עצמו, ועל ישראל בפני עצמן, ועל ירושלים בפני עצמה, ועל הכהנים בפני עצמן, ועל שאר התפלה. הרואה כהן גדול כשהוא קורא - אינו רואה פר ושעיר הנשרפין, והרואה פר ושעיר הנשרפין - אינו רואה כהן גדול כשהוא קורא. ולא מפני שאינו רשאי, אלא שהיתה דרך רחוקה, ומלאכת שניהן שוה כאחת.

גמרא. מדקתני באצטלית לבן משלו - מכלל דקריאה לאו עבודה היא. וקתני: אם רצה לקרות בבגדי בוץ - קורא. שמעת מינה: בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן! דילמא שאני קריאה, דצורך עבודה היא דאיבעיא לן: בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן, או לא ניתנו ליהנות בהן? תא שמע: לא היו ישנים בבגדי קודש. שינה הוא דלא, הא מיכל - אכלי. - דילמא שאני אכילה, דצורך עבודה היא, כדתניא: ואכלו אתם אשר כפר בהם מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין.

שפת אמת מסכת יומא דף סח עמוד ב

שם בגמ' שאני אכילה דצורך עבודה היא, צ"ע דכאן משמע דאינה אלא צורך עבודה, ובפסחים (ע"ב ב) אמרינן דאכילת קדשים היא גופא נקרא עבודה ע"ש:

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף עב עמוד ב - דף עג עמוד א

ותרומה היכא איקרי עבודה - דתניא: מעשה ברבי טרפון שלא בא אמש לבית המדרש. לשחרית מצאו רבן גמליאל, אמר לו: מפני מה לא באת אמש לבית המדרש? אמר לו: עבודה עבדתי. אמר לו: כל דבריך אינן אלא דברי תימה, וכי עבודה בזמן הזה מניין? - אמר לו: הרי הוא אומר

עבדת מתנה אתן את כהנתכם והזר הקרב יומת - עשו אכילת תרומה בגבולין כעבודת בית המקדש.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נט עמוד א-ב

לגבי- מחוסר כפורים מביא כפרתו אחר תמיד של בין הערבים עד עמוד ב - "וכמה דכהנים לא אכלי בשר בעלים לא אתכפרי"

מצוה שמקודם היתה בכלל היתר נאסרה חזרה והותרה יכול תחזור להתירה הראשון ת"ל מצות תאכל ומפרשינן שם רצה אוכלה מצה רצה אוכלה חלוט והקשה שם הקהלת יעקב אמאי לא מפרש רצה אוכלה לשם מצוה רצה אוכלה לשם סעודה יעו"ש. ולפי"ז ניחא דמצות אכילת קדשים כו"ע מודים דא"צ כוונה דמ"מ נתאכלה, וא"כ גבי קרבן פסח אף על גב דהוא חיוב על גוף האדם לאכול בו וצריך כזית דוקא מ"מ הרי גם פסח לא יצא מכלל כל הקדשים ויש בו מצוה של אכילת קדשים דנפקא מקרא דואכלו אותם אשר כופר במ ונמצא דבפסח יש שני מצות באכילתה וכשאוכלו שלא כוונה נהי דלא יצא בו מצות אכילת פסח למ"ד דצריך כוונה מ"מ קיים מצוה של אכילת קדשים וקאמר ר"ל דלא שייך לומר על אכילה זו ופושעים יכשלו במ כיון דעכ"פ עשה באכילה זו מצוה ורק שחסר לו עוד מצוה השני וזהו במה שלא אכל עוד כזית כוונה וא"כ הא לא נכשל באכילתו רק במה שלא אכל, והוא תי' נכון :

ד

המל"מ בה' יסודי התורה נסתפק באכילת מצוה אם יוצא בו שלא כדרך אכילתו. ולכאורה נראה דהרי במס' מנחות דף צ"ט אמרו והבבליים אוכלין אותו כשהוא חי והרי בפסחים דף כ"ד איתא דחלב חי הוא שלא כדרך הנאתו ודוחק לחלק בין חלב חי לבשר חי הרי דגם שלא כדרך אכילתו הוא מצוה. אמנם לפי מה שכתבנו דמצות אכילת קדשים א"צ כזית כיון שהמצוה אינו חוב על גוף האדם רק המצוה על הקרבן שיהיה נאכל וי"ל דמשו"ה ג"כ מהני שלא כדרך אכילתו דהרי נאכל הקרבן ועיי' בתוס' שבועות דף כ"ב דשלא כדרך אכילתו גריעי מחצי שיעור וא"כ אין מזה ראייה למצות

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף קט עמוד ב - קי עמוד א

תנו רבנן: מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה? תלמוד לומר: ובא בכל אות נפשו... ושרת, ומניין שעבודתה ועורה שלו? תלמוד לומר: ואיש את קדשיו לו יהיו, הא כיצד? אם היה בעל מום - נותנה לכהן שבאותו משמר, ועבודתה ועורה שלו

ואם היה זקן או חולה - נותנה לכל כהן שירצה, ועבודתה ועורה לאנשי משמר. האי זקן או חולה היכי דמי? אי דמצוי עביד עבודה, עבודתה ועורה נמי תיהוי דידיה! ואי דלא מצוי עביד עבודה, שליח היכי משוי? אמר רב פפא: שיכול לעשות על ידי הדחק, עבודה - דכי עביד ליה ע"י הדחק עבודה היא ומשוי שליח, אכילה - דכי אכיל על ידי הדחק אכילה גסה היא, ואכילה גסה לאו כלום הוא, משום הכי עבודתה ועורה לאנשי משמר

רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק י הלכה יא

היתה להם אכילה מועטת אוכלין עמה חולין ותרומות כדי שתהיה נאכלת עם השבע, היתה להן אכילה מרובה אין אוכלין עמה חולין ותרומה כדי שלא תהיה נאכלת אכילה גסה, וכן בשירי המנחות.

תלמוד בבלי מסכת תמורה דף כג עמוד א

והתניא: יאכלו מה ת"ל - מלמד שאם היתה אכילה מועטת - אוכלין עמה חולין ותרומה, כדי שתהא נאכלת על השבע. יאכלו מה ת"ל - שאם היתה אכילה מרובה, אין אוכלין עמה חולין ותרומה - כדי שלא תהא נאכלת על הגסה.